AUGUSTUS 2014
NUMMER 4 | JAARGANG 2

EHBO.NL

EERSTEHULP-VERLENING:
HOE EN WAT?

Reddende burger hoeft niet bang te zijn

Eerste Hulp en aansprakelijkheid

Interview

Als je 1-1-2 belt...

Hoe ziet de certificerende wereld van de EHBO eruit?

De EHBO-jungle

EHBO-richtlijnen in Nederland

Wie bepaalt wat?

Help! Hij stikt!

Het is alweer even geleden dat ik mijn EHBO-diploma behaalde. Wekelijks volgden mijn man en ik 's avonds de EHBO-lessen die werden gegeven in een schoolgebouw. Een zeer gevarieerde groep medecursisten kwam trouw naar de levendig verzorgde lessen die werden gegeven door een tweetal instructeurs. Zo nu en dan kwam er ook een arts, die ons de achtergronden van het menselijk lichaam vertelde en wat er gebeurt als je bijvoorbeeld een hartstilstand krijgt. Op het schoolbord werd door hem bijvoorbeeld de bloedsomloop getekend en uitgelegd.

Er werd veel geoefend, op elkaar en op speciaal opgeleide slachtoffers, lotusslachtoffers. En daar ging het een keer bijna mis. Er komt een voor ons op dat moment vreemde man het lokaal binnen gewaggeld. Hij maakt wat gebaren naar zijn borst en keel. Ik was de 'gelukkige' die mocht laten zien wat ik van de lessen had opgestoken. Tja, wat was er aan de hand? Het leek mij iets met z'n hart te maken te hebben. Op mijn vragen kreeg ik geen antwoord, want de man kon geen woord uitbrengen. Gaan zitten of liggen wilde hij ook niet. In ieder geval 1-1-2 bellen besloot ik. Ik dacht namelijk dat er iets met z'n hart aan de hand was. Na veel gedoe van mijn kant, bleek uiteindelijk dat ik de zaak snel had kunnen oplossen door hem een paar slagen tussen de schouderbladen te geven. Er was namelijk iets in zijn keel blijven steken en hij was bijna aan het stikken. Gelukkig was het maar gespeeld.

Dat voorval is me altijd bij gebleven. Elke keer nadat ik Eerste Hulp heb verleend, speelt deze gebeurtenis nog wel eens door m'n hoofd. Wat ben ik blij dat zo'n ervaring had tijdens een les. In het echt ben ik me hierdoor zekerder gaan voelen.

Tegenwoordig gaat het er bij de EHBO-lessen vlotter aan toe. Er wordt gebruik gemaakt van moderne technieken, zoals presentaties via de computer. Tussentijdse toetsen worden door cursisten gemaakt. Sommigen hebben zich al geschoold via e-learning. Veel informatie is tegenwoordig op internet te vinden. Ook de EHBO-wereld is moderner geworden.

Het oefenen van je EHBO-vaardigheden op lotusslachtoffers is echter nog steeds hetzelfde. Prettig, want hoe beter je de realiteit kan benaderen, hoe beter.

Hoe de wereld van de EHBO er tegenwoordig uitziet kunt u lezen in dit nummer van het magazine. Zoals hoe het zit met certificering, wat je kunt als eerstehulpverlener, hoe worden de richtlijnen bepaald en door wie. Handig om u goed te oriënteren als u van plan bent een EHBO-diploma te gaan halen. U wilt tenslotte ook zeker zijn van uw zaak als u EHBO verleent. U zal het namelijk ook wel heel erg fijn vinden dat u goed geholpen wordt als er met ú iets aan de hand is?!

Annet de Voogd

Volgend nummer:

Social Media en Eerste Hulp

redactie@ehbo.nl

foto vlnr: Merijn van Nuland, Matthijs van der Tang, Annet de Voogd, Esther van der Steen en Dave van den Brule

EHBO.NL

AUGUSTUS 2014
NUMMER 4, JAARGANG 2

Colofon

Hoofdredacteur
A.N. de Voogd

Redactie
D. van den Brule, M. van Nuland, E. van der Steen, M. van der Tang

Eindredacteur
B.A.J. Jongejan

Drukker
Drukkerij Tesink, Zutphen

Vormgever
C10 Ontwerp, Gentle Giant, Rooduijn Jansen

Aan dit nummer werkten mee:
F. Baars (G4S), Basisschool De Bron in Lunteren, W. Blomen, C. Bol, D. Boomkens, M. Brugmans (VeiligheidNL), R. Buskens, E. Clausing (Falck BHV), A. DiMenichi (UNICTY), P. van Dun, H. van Ettekoven, W. van de Hoef, prof. mr. dr. A.M. Hol, S. Meerveld (BHV.NL), P. Roest (Medi-select), P. de Ruijter, G. de Vries, (Het Nederlandse Rode Kruis), G. de Vries (Zorg RAV Brabant MWN), S. Welling

Redactieadres
Scheveningseweg 44
2517 KV Den Haag
Postbus 16462
2500 BL Den Haag
070 - 338 32 33
redactie@ehbo.nl
www.ehbo.nl/magazine

Abonnementsprijs 2014
(6 nummers) €15,95
EHBO.NL/magazine

Nieuwe abonnementen
070 -338 32 35
www.ehbo.nl/magazine

Magazine niet ontvangen
070 - 338 32 35
redactie@ehbo.nl

Opzeggen
Abonnementen dienen schriftelijk te worden opgezegd.

COVERFOTO RAV BRABANT MWN

OVERNAME ARTIKELEN EN FOTO'S
ARTIKELEN UIT EHBO.NL MOGEN MET BRONVERMELDING WORDEN OVERGENOMEN. WANNEER ECHTER EEN AUTEUR IS VERMELD, DIENT DEZE APART TOESTEMMING TE VERLENEN. IN BEGINSEL IS ER COPYRIGHT VERSCHULDIGD. DAT GELDT OOK VOOR HET OVERNEMEN VAN FOTO'S BIJ ARTIKELEN.

ARTIKELEN IN EHBO.NL BEHOEVEN NIET BIJ VOORBAAT DE OPVATTINGEN VAN HET ORANJE KRUIS WEER TE GEVEN. ZIJ KUNNEN BIJVOORBEELD BEDOELD ZIJN OPVATTINGEN VAN ANDEREN TE TOETSEN OF EEN DISCUSSIE OVER EEN ONDERWERP OP GANG TE BRENGEN.

TWEEMAANDELIJKS MAGAZINE VAN DE STICHTING KONINKLIJKE NATIONALE ORGANISATIE VOOR REDDINGWEZEN EN EERSTE HULP BIJ ONGELUKKEN 'HET ORANJE KRUIS'.
ISSN: 2214-6792

GEDRUKT OP
FSC GECERTIFICEERD PAPIER.

interview

4 Burgers in nood

6 Als je 112 belt...

interview

EERSTEHULP-VERLENING: HOE EN WAT?

10 Slachtoffer?

OP WEG MET EEN KAPOTTE BRIL EN UITGESLAGEN TANDEN

uit de praktijk

Examen door een onbekende?

voorlichting

16
HOE ZIET DE CERTIFICERENDE WERELD VAN DE EHBO ERUIT?

De EHBO-jungle

18
LEERLINGEN EN HET EXAMEN JEUGD EERSTE HULP

24
ANWB ALARMCENTRALE HELPT BIJ PROBLEMEN

32
OVERZICHT VAN ONDERSCHEIDINGEN

Uiting van dankbaarheid

hulp in het buitenland

Rots in de branding

en verder...

HELDEN
9 Gepaste trots

INTERVIEW
12 Vertrouw op jezelf!

VRAAG & ANTWOORD
13 Wat is de rol van eerstehulpverlening in relatie tot veiligheid en preventie?

VOORLICHTING
14 EHBO-richtlijnen: Wie bepaalt wat?

VOORLICHTING
20 Op zoek naar kwaliteit

STRAATVRAAG
21 Wel of geen EHBO-diploma?

VOORLICHTING
22 Angst onnodig

UIT DE PRAKTIJK
26 Verbreed je horizon

UIT DE PRAKTIJK
30 Van kapotte schoen tot reanimatie

34 Kort Nieuws / Familie Zorgzaam

COLUMN WIENKE BLOMEN
35 De kwaliteit van cursussen en examens

Hoe ziet de certificerende wereld van de EHBO eruit?

Het lijkt lang geleden, maar er is een moment geweest waarop u zich wellicht heeft aangemeld voor een EHBO-cursus. Misschien herkent u het wel en heeft u urenlang naar het laptopscherm gestaard om deze uiteindelijk, eenmaal moedeloos geworden, dicht te klappen. Hoe zit het nu eigenlijk met de certificering van EHBO-diploma's?

TEKST **DAVE BOOMKENS**, PUBLICIST

De EHBO-

Ik geef u geen ongelijk. Het is namelijk zo dat overal ter wereld mensen worden getraind om eerste hulp te verlenen. Dit gebeurt op verschillende manieren bij verschillende aanbieders op verschillende niveaus. In Nederland ligt dit helemaal complex. Hoewel alle certificerende EHBO-organisaties in Nederland in de praktijk min of meer dezelfde basisrichtlijnen hanteren, zitten er verschillen tussen de organisaties.

Certificeren

Eén van die verschillen zit in het certificeren van EHBO'ers. Certificeren is bij uitstek een middel waarmee aangetoond kan worden dat de persoon in kwestie de vereiste competenties beheerst en actueel houdt.

'Certificeren is een middel waarbij je kan aantonen dat je iets kunt'

Zo kunnen we onderscheid maken tussen de onafhankelijke certificering en de certificering gebaseerd op het beoordelen van de instructeurs. In het geval van de onafhankelijke certificering wordt na het volgen van een cursus een examenteam gestuurd van een onafhankelijke organisatie die de kandidaten beoordeeld. In Nederland is Het Oranje Kruis één van de organisaties die op deze manier werkt. Deze organisatie heeft dan ook geen invloed op de opleidingen, wat de kwaliteit van de Eerste Hulp ten goede komt.

Naast de onafhankelijke certificering is het mogelijk te kiezen voor opleidingsinstituten waar de instructeurs beoordelen of hun kandidaten de eerstehulpvaardigheden bezitten. Zij geven dit door aan een certificerende organisatie die vervolgens een diploma of certificaat uitgeeft. In sommige gevallen kunnen er mensen worden gestuurd naar een examen om te zien of de instructeurs juist beoordelen. Nikta, maar ook het Rode Kruis en de Nederlandse Reanimatie Raad werken op deze manier.

Daarnaast zijn er opleidingsinstituten die zelf cursussen geven en de eigen examinering organiseren. Het Rode Kruis, Stichting LPEV, NedCert Medic First Aid (MFA), First Aid International (FAI), Divers Alert Network (DAN) en Emergency First Response (EFR) zijn partijen die op deze manier georganiseerd zijn. Deze verstrekken zelf een diploma of certificaat.

Opleidingsniveaus

Het proces van certificeren gebeurt op basis van verschillende niveaus. De wet beschouwt eerstehulpverleners als 'leken'. Voor hen, maar ook voor iedere andere

-jungle

Nederlandse burger, geldt de wettelijke verplichting om naar eigen vermogen (eerste) hulp te verlenen aan een medemens in nood.

Sommige opleidingsinstituten gaan verder dan het lekenniveau en kiezen voor een opleiding die aansluit op de professionele hulpverlening. Opleidingsinstituten als de Stichting LPEV en First Aid International zijn hier een voorbeeld van.

Non-profit, commercieel en buitenlands

In het hele land worden EHBO-cursussen gegeven. In Nederland worden eerstehulpopleidingen verzorgd door lokale (vrijwillige) EHBO-verenigingen, afdelingen van het Nederlandse Rode Kruis en een keur van commerciële EHBO- en BHV-opleidingsinstituten, gespecialiseerd in eerste hulp en bedrijfshulpverlening.

Een groot deel van de organisaties laat zijn cursisten hoofdzakelijk certificeren door landelijk opererende organisaties. Hieronder een overzicht van enkele non-profit, commerciële en buitenlandse organisaties die certificeren:

Non-profit organisaties*

- Nederlandse Reanimatie Raad
- Nederlandse Rode Kruis
- Stichting Het Oranje Kruis
- Stichting LPEV

Commerciële en buitenlandse organisaties*

- NedCert (commercieel)
- Nikta (commercieel)
- Medic First Aid (MFA)
- First Aid International (FAI)
- Emergency First Response (EFR)
- Divers Alert Network (DAN)
- Royal Yachting Association (RYA)

* Deze opsommingen zijn niet volledig

‘De wet beschouwt eerstehulpverleners als *leken*’

Kies voor kwaliteit

Wanneer je een EHBO-opleiding volgt, is naast het leren en doen ook belangrijk wat voor een certificaat of diploma je ontvangt. Vaak hangt de inhoud van de opleiding hiermee samen. Bovenstaande informatie kunt u gebruiken om wat meer wegwijs te worden in de jungle die certificering heet. Houd bij het maken van uw keuze wel het volgende in uw achterhoofd: u hoeft geen volleerde EHBO’er te zijn om tóch een groot verschil te kunnen maken. ◘

Leerlingen en het examen Jeugd Eerste Hulp

Examen door een onbekende?

Tot op heden werd het examen Jeugd Eerste Hulp vaak alleen afgenomen door een instructeur (Jeugd) Eerste Hulp die ook de lessen had gegeven. Dit gaat veranderen. Ook het Diploma Jeugd Eerste Hulp kent per 1 januari 2015 een onafhankelijk examen. Bij 50 leerlingen werd onlangs een examen afgenomen door een instructeur Eerste Hulp waar ze geen les van hebben gehad. Hoe werd dit ervaren?

TEKST **MATTHIJS VAN DER TANG** | FOTOGRAFIE **ERWIN SERLÉ**

Meester Wouter van de Hoef is leraar van groep 7 en 8 van de basisschool De Bron in Lunteren. Ieder jaar geeft hij zijn leerlingen EHBO-lessen, omdat 'de leerlingen het leuk vinden en iedereen EHBO zou moeten leren. Door op deze leeftijd kinderen EHBO-lessen te geven, is het fundament gelegd voor later,' geeft meester Wouter aan.

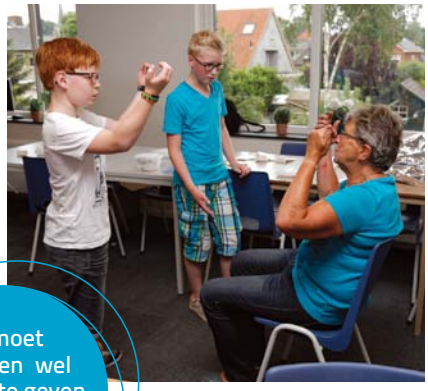

'Ik tel mee'

'Veel van de ongevallen die we behandelen komen de leerlingen bekend voor. Ze zijn erg betrokken en kunnen zelf veel vertellen over EHBO. Met het leren van EHBO krijgen ze het gevoel verantwoordelijk en betrokken te zijn. Ik tel mee!', voegt meester Wouter toe. 'EHBO is makkelijk uit te leggen aan kinderen. Het is allemaal te verklaren. Dat maakt het eenvoudiger om te begrijpen.'

'Je moet kinderen wel de ruimte geven om te kunnen handelen'

Meester Wouter vindt het goed dat de leerlingen door iemand anders geëxamineerd worden dan door hem. Hij geeft wel aan dat het belangrijk is dat het iemand is die 'feeling heeft met kinderen'. 'Kinderen kunnen anders dichtslaan. Je moet ze wel de ruimte geven om te kunnen handelen'.

Het examen

De leerlingen nemen allemaal enthousiast deel aan het examen. De leerlingen worden in tweetallen geëxamineerd. Met een trotse blik noemen ze tijdens het examen de 5 belangrijke punten op aan de examinator. Om beurten speelt een van de leerlingen een slachtoffer. 'Is het handig om over het slachtoffer heen te stappen?',

vraagt de examinator aan een van de leerlingen die net over zijn medeleerling heen is gesprongen. De leerling kijkt een beetje geschrokken. 'Nee, dat is niet zo handig,' antwoordt de leerling.

De leerlingen geven aan EHBO erg belangrijk te vinden. 'Het is goed als iemand op straat ligt en je weet hoe je iemand kan helpen', vertelt Ruben. Han voegt toe dat je beter met mensen om leert gaan.

Een onbekende

Op de vraag of de leerlingen het vreemd vinden dat het examen door iemand anders wordt afgenomen dan door de leraar, geven ze allemaal aan dat ze dat niet erg vinden. Eline: 'Het is beter dan bij je eigen meester, want die kan je anders beoordelen.' Doreen vindt dat ook. 'De meester denkt sneller dat het goed is.' Janine geeft aan dat het ook niet erg is dat het lotusslachtoffer een vreemde is: 'Een slachtoffer kan ook een vreemde zijn, dus is het een goede oefening.'

Het examen vonden ze leuk, maar niet altijd makkelijk. Brian: 'Het examen ging snel voorbij en ik vond sommige vragen wel moeilijk.' Manon vertelt: 'Het examen was leuk, je weet dat je nu mensen kan redden.'

'Het examen was leuk, je weet dat je nu mensen kan redden'

Pilot

Aan het einde van de dag worden de leerlingen bij elkaar geroepen en maakt de examinator de uitslag bekend: alle leerlingen zijn geslaagd. Er klinkt een gejuich en de leerlingen applaudisseren iedere keer wanneer er een naam van een leerling wordt genoemd die naar voren mag komen om het Diploma Jeugd Eerste Hulp in ontvangst te nemen.

De pilot is geslaagd. Met nog een paar aanpassingen kan vanaf januari 2015 het onafhankelijk examen voor het Diploma Jeugd Eerste Hulp worden ingevoerd. Iedereen die geslaagd is voor dit examen wordt geregistreerd en heeft daarmee officieel het Diploma Jeugd Eerste Hulp.

Angst

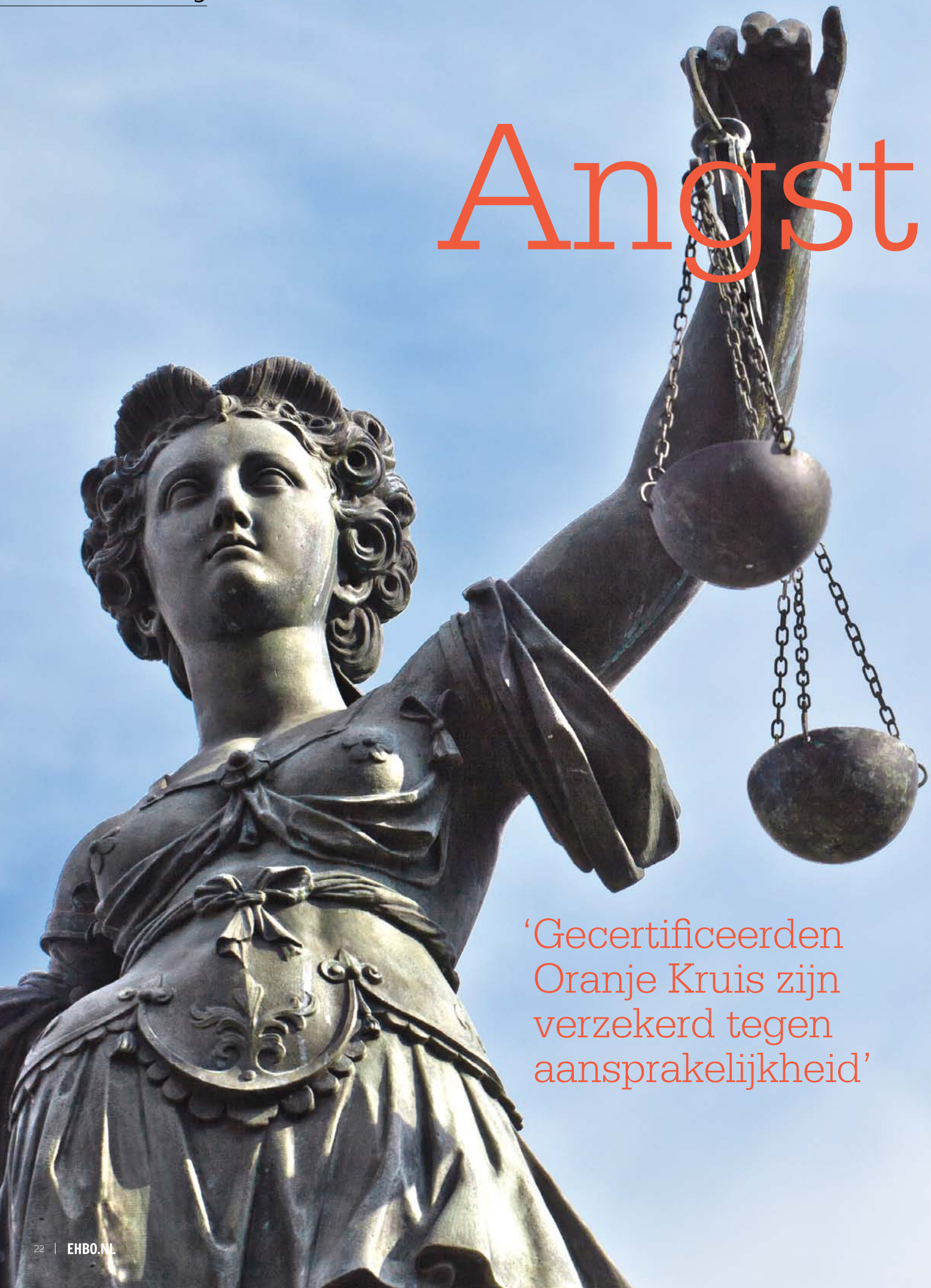

‘Gecertificeerden Oranje Kruis zijn verzekerd tegen aansprakelijkheid’

Eerste Hulp en aansprakelijkheid

onnodig

Eerstehulpverlening is geen juridische kwestie. Toenemende juridisering van de samenleving maakt wel beducht voor gevolgen van ingrijpen.

TEKST **BOI JONGEJAN**

De bereidwilligheid van burgers eerste hulp te verlenen lijkt toe te nemen. Tegelijkertijd stijgt het aantal vragen over aansprakelijkheid. Extra reden voor Het Oranje Kruis de eerdere aankondiging over een bondige uitgave over juridische aspecten in de eerstehulpverlening in 2015 na te komen. Directeur en eindredacteur Boi Jongejan sprak recent over het begrip aansprakelijkheid met Prof. mr. dr. A.M. Hol, onder meer werkzaam bij de Universiteit Utrecht.

Toename van onzekerheid

Ook hij merkt een toename in vragen en onzekerheden rond eerste hulp en aansprakelijkheid. Het uitgangspunt is nochtans dat er in de rechtspraktijk geen aansprakelijkheid wordt toegewezen aan de reddende burger bij schade bij het slachtoffer. Tenzij de hulpverlenende persoon duidelijk roekeloos te werk is gegaan. Als er sprake is van een vorm van wangedrag, in feite een aan opzet grenzende roekeloosheid, dan wordt het vanzelfsprekend een ander verhaal. Dat is niet typisch voor eerstehulpverlening, maar geldt in het algemeen. In juridische termen spreekt men dan van een onrechtmatige daad. Om schade te claimen geldt in die context wel een aantal vereisten. Er moet aantoonbaar sprake zijn geweest van gedrag dat indruist tegen wat we maatschappelijk en qua eerste hulprichtlijnen juist vinden. Dat dient dan ook toerekenbaar te zijn aan de dader. Tevens is er aantoonbare schade die rechtstreeks veroorzaakt is door de daad van de dader. Tenslotte speelt ook nog wel een rol of de dader ook verzekerd is.

> ‘Reddende burger hoeft niet bang te zijn’

Verzekerd

Zoals gezegd is dit uitzonderlijk en geldt in de praktijk dat goedwillende burgers niet bang behoeven te zijn voor dit soort problemen. Het Oranje Kruis heeft bovendien een aansprakelijkheidsverzekering afgesloten voor zowel haar diplomahouders Eerste Hulp als haar certificaathouders Eerste Hulp aan Kinderen. Deze heeft betrekking op de burgerhulpverlener en bij de inzet als vrijwilliger bij evenementen. Hulpverlening op professionele of commerciële basis valt hier niet onder. Er wordt in dat laatste geval voor de inzet een vergoeding verstrekt en er is sprake van een overeenkomst tussen de organisatie en de hulpverlener. De laatste doet er goed aan bij die organisatie te informeren naar de (evenementen-) verzekering.

> ‘Contact tussen professionele hulpverlening en de burgerhulpverlener is belangrijk’

Mocht iemand tijdens de hulpverlening zelf schade ondervinden, dan valt dat niet onder de aansprakelijkheidsverzekering, maar zou, indien gewenst, verhaald kunnen worden op het slachtoffer of diens verzekeraar.

Ook een aantal gemeenten biedt een vrijwilligersverzekering aan. Niet allemaal (informatie is te vinden op de site van de VNG) en bovendien kan het zijn dat iemand uit een vereniging in de ene plaats, actief is als vrijwilliger in een andere plaats en daardoor buiten het bereik van de polis valt.

Burgers en professionals

Een bijzonder situatie doet zich voor als een burger (als toevallige passant) door de professionele hulpverlening wordt gevraagd de helpende hand te bieden. Juridisch gezien bestaat er geen specifieke relatie tussen beide. Wat nu als er schade ontstaat? De wet is daar niet heel duidelijk over en gerechtelijke uitspraken hieromtrent zijn niet bekend. Wel valt aan te nemen dat als belangrijk aspect geldt, of er sprake was van een acute situatie, die tot handelen dwong, of dat er meer organisatie vooraf denkbaar was. Daarnaast is de inhoud van verzoek (de instructie) van belang.

Burgerhulpverleners zien over het algemeen eerder een omgekeerde situatie. Professionele hulpverlening arriveert en de burger wordt opzij gezet. De wijze waarop beiden met elkaar omgaan verschilt enorm. De betreffende burger doet er goed aan zich te realiseren dat de professional moeilijk kan inschatten welke kennis en kunde de burger in kwestie bezit. De professionals doen er goed aan zich te realiseren dat Eerste Hulp door burgers een groot goed is en dat hun wijze van benaderen veel uitmaakt in de bereidheid van burgers de helpende hand te bieden.